

Stadsboerderij Pennegoor

Een samenwerking van Schapenhouderij Soeslo & zelfoogsttuin Groeisaam in Langenholte voor stadslandbouw Zwolle

Zwolle, 30 november 2014

Samenvatting

Van oertijd tot stadslandbouw

Boerenwerk is een oerbeleving. In de bronstijd werkten oude landbouwers met de aarde als hart van het bestaan. Landbouw, het houden van vee en het bewerken van akkers, verbindt mensen nog steeds met de aarde. In onze tijd van drukte, afleiding en overvloed aan (digitale) informatie geeft landbouw wortels aan ons bestaan. Het is dan ook niet gek dat stadslandbouw een vogelvlucht neemt met moestuinen, stadsboerderijen en balkontuinen. De stadsmens wil zich verbinden met de natuur en het verbouwen van voedsel, de basis van het menselijk bestaan.

Visie

Stadsboerderij Pennegoor is precies een plek waar mensen de oerbeleving terugvinden. Aan de Brinkhoekweg 14 worden oerschappen gehouden. Mensen gaan zelf met hun handen in de aarde voor de zelfoogsttuin. Er is een winkel voor biologisch voedsel. Je kunt er uitrusten. Kinderen aaien lammetjes en zaaien wortels. Ieder blijft leren over voedsel en de onbrekbare band met de aarde. Stadslandbouwers ontmoeten elkaar, leren van professionele boeren en delen gereedschap en machines.

Samenwerking

Stadsboerderij Pennegoor is een project van de Stadslandbouw Coalitie waar twee bedrijven in samenwerken. Enerzijds is er Herman Reuvekamp. Hij houdt ruim 20 jaar biologische oerschappen op Soeslo. Zijn droom is om de boerderij te verbreden tot een ontmoetingsplek voor de gemeenschap. Soeslo is daarvoor geen geschikte plek. Langenholte, waar Herman ook al jaren schappen houdt, is daarentegen uitermate geschikt voor biologische landbouw met nevenfuncties.

Anderzijds hebben vier tuinders samen plannen om de grote zelfoogsttuin Groeisaam in Langenholte te realiseren. Twee van de vier tuinders hebben uitgebreide ervaring met het bewerken van grote tuinen en willen dit verder uitbreiden in Langenholte. De andere twee tuinders hebben samen de Groentefabriek en willen hun activiteiten uitbreiden en verstevigen.

Bedrijfsverplaatsing als ruil

Het plan is om in de stadsrand van Langenholte een plek voor stadslandbouw en de wijsheid van de aarde te realiseren. De vraag aan de gemeente is om mee te werken aan de bedrijfsverplaatsing van de schapenhouderij Soeslo. Het bedrijf gaat van een gemeentelijke pand over naar een ander gemeentelijk eigendom, dus er is sprake van ruil.

Stadsboerderij Pennegoor

De nieuwe boerderij zal verbreed worden met de zelfoogsttuin Groeisaam, een boerderijwinkel, ontmoetingsactiviteiten, jaarfeesten, en een centrum voor stadslandbouw met ruimte voor ontmoeting, professionele ondersteuning van kleine tuinen en de opslag van gereedschap, materiaal en machines.

Met dit project geven we een antwoord op een aantal dringende kwesties en kansen:

- We voegen waarde toe aan het gebied. We doen aan landschapsbeheer. We realiseren duurzaamheid, gemeenschap en samenhang, gezondheid. We verbinden stad en landbouw/natuur, dagbesteding en vrijwilligerswerk, deel- en lokale economie.
- Hoewel Langenholte niet geschikt is voor intensieve of 'optimale' landbouw, is er een rendabel landbouwbedrijf met nevenfuncties nodig voor het behoud van de kwaliteit van het gebied.
- De stadsboerderij ondersteunt ontwikkelingen in de stadslandbouw. In Zwolle ontbreken een stadsboerderij, grote tuinen en een zelfoogsttuin, in Zwolle Noord is geen boerderijwinkel.

Inhoudsopgave

<i>Samenvatting</i>	2
Deel I Huidige situatie en omgeving	4
<i>De huidige onderneming: biologische schapenboerderij Soeslo</i>	4
<i>Ontwikkelingen in stadslandbouw en agrarisch natuurbeheer</i>	5
<i>Ruimtelijke & agrarische kwaliteiten Langenholte eo</i>	6
<i>Oer-Zwolle</i>	7
Deel II De droom en activiteiten	9
<i>Visioen van Stadsboerderij Pennegoor</i>	9
<i>Activiteiten</i>	9
<i>De boerderij en de plek</i>	11
<i>Netwerk en Samenwerkingspartners</i>	11
Deel III: Bedrijfsplannen	12
<i>Inleiding</i>	12
<i>Bedrijfsplan Biologische Schapenhouderij</i>	12
<i>Bedrijfsplan Zelfoogsttuin Groeisaam</i>	14
<i>Waarden</i>	16
<i>Initiatiefnemers</i>	18
<i>Colofon</i>	19
<i>Vraag aan de gemeente voor realisatie</i>	19

Deel I Huidige situatie en omgeving

De huidige onderneming: biologische schapenboerderij Soeslo

Een streekproduct: oerschaap

Herman Reuvekamp uit Zwolle heeft unieke en natuurlijke oerschappen gefokt. Het hele jaar buiten eten de schapen grassen, klaver, zuring, paardenbloem en vele andere kruiden. De weerstand is hoog, er zijn amper medicijnen nodig. De schapen ruien de harige vacht in de lente. Op hun eigen gekozen plekje in de wei bevallen de ooien op natuurlijke wijze. Deze schapen zijn vitaal, ze springen van plezier in de wei.

Slow food

Omdat de schapen altijd buiten eten, groeien de lammetjes in een rustig tempo. Het vlees heeft een hoge kwaliteit, is heerlijk mals en zacht en kent de smakvolle bite van puur lamsvlees. Net zo lekker als zuiglam en veel natuurlijker.

Samenwerken met de natuur

De aarde geeft de natuurlijke vitaliteit die alle levende wezens nodig hebben. De schapen krijgen geen krachtvoer, het bedrijf is zelfvoorzienend en werkt met wat het land zelf biedt. Daarmee is de boerderij een bedrijf met een eigen kringloop. Deze boerderij heeft een eko-keurmerk. Schapen houden betekent luisteren naar de beesten. Als een boer door de wei loopt, weet hij wat ze nodig hebben. In alle aspecten van de bedrijfsvoering staat het samenwerken met de aarde centraal.

Kievitsbloemen

Schapen kunnen uitstekend de natuur beheren. Schapen kunnen op natte en schrale stukken grond leven. De soortenrijkdom in het grasland blijft gehandhaafd. Bij een goed beweidingssysteem stimuleren de schapen de groei van zeldzame planten. 80% van de beschermde kievitsbloemen in Nederland groeit in Zwolle. Deze bloemen floreren op de terreinen waar dit natuurlijke oerschaap graast.

Bedrijfsvoering

De schapenboerderij is een rendabel bedrijf. Dit is mogelijk dankzij de lage kosten van de bedrijfsvoering. De afzet loopt via De Groene Weg, sinds het begin van het bedrijf in 1990. De lammeren kunnen altijd afgezet worden, er is een vaste prijs per kilo lamsvlees. Dit is een stabiele marktsituatie.

Enkele kerngegevens

180 ooien

280 lammeren waarvan 250 voor de slacht en 30 voor de vervanging in de kudde.

24 hectare blijvend grasland, waarvan 13 hectare in Langenholte.

9 hectare natuurterrein.

In de herfst worden de schapen geweid op ong. 40 hectare natuurterrein in de uiterwaarden van de Vecht in Langenholte.

Afzet van de slachtlammeren gaat via De Groene Weg biologische slagerijen.

SKAL licentie sinds 1990.

Het bedrijf is niet hinderwetplichtig.

Aanleiding voor bedrijfsverplaatsing

De meerdere locaties waar de schapen momenteel lopen kosten veel tijd en CO2 uitstoot, met afrasteren en schapen verplaatsen. De wens is om in de toekomst 35 tot 50 hectare aaneengesloten gebied te kunnen gebruiken. Momenteel heeft de schapenboerderij al 13 hectare grond in Langenholte in gebruik. Ervaring leert dat het een prima plek is om schapen te houden.

Herman loopt al enige jaren rond met de wens om de boerderij te verbreden tot een natuur- en ontmoetingsplek en een expertisecentrum voor stadslandbouw. Een plek voor verbinding tussen de stad en landbouw waar consumenten betrokken zijn bij het productieproces van hun voedsel, mensen de wijsheid van de aarde kunnen leren kennen, elkaar kunnen ontmoeten en samen op een duurzame en zinvolle wijze kunnen werken. De boerderij op Soeslo biedt hiervoor te weinig mogelijkheden.

Ontwikkelingen in stadslandbouw en agrarisch natuurbeheer

Stadslandbouw

In heel Nederland willen steeds meer mensen weten waar hun voedsel vandaan komt. In Zwolle en andere steden bloeien er momenteel vele initiatieven van mensen en boeren om nieuwe vormen van landbouw te ontwikkelen. Aanleiding hiervoor is de globalisering van voedselproductie met grote energiekosten om het voedsel te vervoeren, de teruglopende voorraad olie en gas wat een andere vormen van energieverbruik vraagt en de behoefte aan gezond, smaakvol en vitaal voedsel.

Deze initiatieven hebben een aantal kenmerken. Een duurzame landbouw, minder milieubelasting. De binding tussen de koper van voedsel, het produceren van voedsel en de aarde versterken. Eigen landbouw in de stad, zodat streekproducten beschikbaar zijn op de markt. Werkzaamheid van mensen zelf voor hun dagelijks voedsel versterken. In Zwolle zijn de laatste jaren initiatieven voor stadslandbouw als paddenstoelen uit de grond geschoten. De Stadstuinders, de permacultuurtuin in Zwolle Zuid, Tuin Deze Oost, de Groentefabriek en lapjes grond die de gemeente (tijdelijk) uitgeeft voor bewoners, Chef's revolution en Damn Food Waste. Mensen zoeken steeds meer samenwerking met elkaar. Er is echter een gebrek aan grote tuinen, er is een beperkt aanbod van groente en fruit en de verbinding met bioboeren kan beter.

Stadsboerderijen

In andere steden zijn al stadsboerderijen gerealiseerd. Elk initiatief heeft een eigen invulling, passend bij de lokale mogelijkheden en behoeftes. Het doel is om boerenwerk en stedeling verbonden te houden. Dit gebeurt bijvoorbeeld met een boerderijwinkel, streekmarkt, educatieve activiteiten, het vieren van seizoensfeesten of een restaurant. In Eindhoven staat de Gennepershoeve, een melkveehouderij met een tuin en een winkel. Het wordt gepacht van de gemeente. Deze boerderij bestaat al heel lang.

<http://www.mecelv.nl/?winkel-boerderij>

In Almere is in 1996 een stadsboerderij gerealiseerd, biologisch dynamisch met koeien, akkerbouw en groenteteelt. Zij organiseren lessen, excursies en andere publieksactiviteiten voor uiteenlopende doelgroepen, zoals een wekelijkse boerenmarkt. <http://www.stadsboerderijalmere.nl/> In de Ekoland van de zomer 2012 zeggen ze: "Wij kunnen pachten van de gemeente en in ruil daarvoor werken we met het gezicht naar de stad. Stad en boerderij hebben elkaar nodig." Ze wonnen de Ekoland innovatieprijs 2012. In Rotterdam is een stadboerderij geopend. Deze verbouwt groentes, heeft een winkel en een restaurant. <http://www.uitjeeigenstad.nl/>

Zelfoogsttuinen

De oudste zelfoogsttuin van Nederland ligt in Wageningen: 'De Nieuwe Ronde' (www.denieuweronde.nl). Deze tuin is al 15 jaar succesvol. Veel nieuwe biologische tuinderijen hebben ook de vorm van een zelfoogsttuin. Enkele voorbeelden zijn 'In het volle leven' (www.inhetvolleleven.nl) en 'De nieuwe akker' (www.denieuweakker.nl). Deze ervaringen leren dat zelfoogsttuinen realistisch en haalbaar zijn.

Boerderijwinkels

Winkels op de boerderij zijn in opmars. Ze verkopen goed eten dat duurzaam en vitaal is, vaak uit de eigen streek. Vergelijkbare initiatieven zijn 't Ecolar in Wijthmen met zuivel, vlees, eieren en groente, De Huppe in Zwolle Zuid die kaas en streekproducten verkoopt en de winkel van de schapenboerderij de Vreugdenhoeve die eigen kaas en ijs van

schapenmelk verkoopt. In Noord Zwolle is er geen natuurvoedingswinkel of boerderijwinkel.

Agrarisch Natuurbeheer

In Deventer is momenteel een melkveebedrijf "Natuurderij Keizersrande" gerealiseerd in de uiterwaarden van de IJssel, waar boerenwerk en landschapsbeheer gecombineerd worden. <http://www.keizersrande.nl/>

Ruimtelijke & agrarische kwaliteiten Langenholte eo

Voor boeren, burgers en buitenlui

In september 2011 is de visie op de ruimtelijke kwaliteit Van Langenholte en omgeving behandeld door B&W. Het proces voor deze visie is gevoerd in samenwerking met bewoners, belanghebbenden en de provincie Overijssel. Herman Reuvekamp heeft, omdat hij al 20 jaar boert in Langenholte, als medegebruiker van het gebied meegepraat. Het gaat om de standsrand die grenst aan de wijken Berkum, Aalanden en Holtenbroek. Het Zwarte Water en de Vecht zijn natuurlijke grenzen voor het gebied.

De inzet van het proces was om een integrale visie op de stadsrand te maken zodat de kwaliteiten beter behouden kunnen blijven.

De kernkwaliteiten die benoemd zijn:

- Rust door openheid en landelijk karakter. Voor planten en dieren, bewoners en bezoekers.
- De landbouw als beheerder zorgt voor identiteit van het gebied en de ontwikkeling van de natuur.
- Identiteit en historische karakter zijn goed bewaard gebleven.
- De stadsrand is duidelijk begrensd door de rivieren. Het gebied is een groen eiland aan de rand van de stad.
- Er is een vertakt netwerk van fietsroutes. Grote delen van het gebied zijn vrij van autoverkeer.

Kansen voor de toekomst

- Landbouw als beheerder. Het gebied is niet geschikt voor intensieve landbouw maar wel voor landbouw met een maatschappelijk verbrede functie.
- Bij het gebied passende recreatie.
- Ruimte voor wonen en kleinschalig werken. Initiatieven voor vrijkomende agrarische bebouwing zijn mogelijk.
- Goede samenwerking is van belang, met een voortgaand gesprek tussen bewoners en betrokken instanties.

Eén van de vervolgstappen is een studie naar een duurzame exploitatievorm voor maatschappelijk verbrede landbouwfuncties. Het is niet bekend wat de voortgang of uitkomst van deze studie is.

Analyse van de ontwikkelingen in het gebied: Boeren in Langenholte eo

Door de ligging van landbouwgrond aan de stadsrand, is de grond een speculatieobject en is de prijs van de grond hoog. Zo is in november 2011 13 hectare landbouwgrond verkocht aan een investeringsmaatschappij voor een prijs die de agrarische waarde van deze grond ver te boven gaat. Zoals ook de visie op Langenholte zegt: *Door de grote bevolkingsdruk en interesse van buiten de agrarische sector is het gebied steeds minder geschikt voor 'optimale' landbouw.*

De algemene tendens is dat de grond verkocht wordt aan investeringsmaatschappijen of in eigendom is van de gemeente. Het gebruik van deze grond wordt vervolgens uitbesteed aan boeren van buitenaf, die mest komen brengen, gras afvoeren en toeslagrechten over de grond beuren. Ook het natuurgebied, de andere helft van Langenholte, wordt door mensen van buitenaf grootschalig beheerd. De agrarische bebouwing tenslotte wordt opgekocht om er schitterende woonlocaties van te maken.

De consequentie hiervan is dat de binding tussen de grond, het bewerken van de grond en de bewoners verloren gaat. Landschapsbeheer door boeren gaat het best als deze boeren langdurig betrokken zijn bij het gebied, er zelf wonen en een goed netwerk in de omgeving hebben. Met het verlies van binding aan het land, staat het behoud van het eigen karakter van Langenholte onder druk. De kernkwaliteit en de kans die in de visie verwoordt staan, namelijk het beheer van het landschap door de landbouw, dreigt te verdwijnen. Het risico bestaat bovendien dat er geen beesten meer in de wei zullen lopen.

De grond leent zich niet voor intensieve landbouw. Het is wisselend van samenstelling met klei, veen en zand. Het is deels drassig gebied. Door deze afwisseling heeft het gebied wel hoge natuurwaarden. LTO zegt in de visie op Langenholte: *"Voor behoud van het agrarisch karakter van het gebied is een levensvatbaar landbouwbedrijf erg belangrijk. Een neventak daarbij is natuurlijk mogelijk."*

Concluderend wordt het gebied steeds minder interessant voor optimale, rendabele landbouw ter plekke door de hoge grondprijs, wisselende samenstelling van de grond en de hoge natuurwaarden. Tegelijk is landbouw wel nodig als beheerder van de identiteit van het gebied. De wisselende en losse pachtovereenkomsten met boeren van buitenaf zet de kwaliteit van het landschapsbeheer echter onder druk.

Op basis van deze karaktereigenschappen van het gebied is het logisch om bedrijfsmatige extensieve landbouw te bedrijven. Deze vorm van landbouw is geschikt om de natuurwaarden in stand te houden, het landschap te beheren, leven in het gebied te brengen, onderdeel te zijn van de gemeenschap en hoogwaardig voedsel renderend te produceren.

Het plan in de context van de gebiedsanalyse en het gemeentelijke beleid

Dit plan voor stadslandbouw in Langenholte biedt de combinatie van een renderend boerenbedrijf dat aan landschaps- en natuurbeheer doet met samenwerking in de stadslandbouw en maatschappelijk relevante nevenfuncties. Enkel een biologisch schapenbedrijf kan uit de voeten met de grond in Langenholte (sporadisch is er de mogelijkheid voor tuinbouw) voor een renderend boerenbedrijf ter plekke. Dit project ligt dan ook in lijn met het visie ruimtelijk beleid van de gemeente voor Langenholte behandeld door B&W, opgenomen als notie bij de ruimtelijke plannen voor Langeholte.

Oer-Zwolle

Langenholte heeft oude grond. De geschiedenis kleurt de betekenis en invulling van het gebied.

Vlechtwerk van IJssel en Vecht

De oudste vondst van menselijke aanwezigheid in Zwolle is een vuistbijl van vuursteen van 120.000 tot 73.000 jaar oud, gevonden in Haerst. Neanderthalers trokken toen door dit gebied. De Vecht en de IJssel volgden nog niet de bedding die we nu kennen, maar stroomden met verschillende waterlopen in een vlechtwerk door de omgeving.

In het oerbos van Salland trokken de homo sapiens als jagers en verzamelaars 10.000 jaar geleden rond. Op de hoge zandplekken vormden ze vaste seizoensgebonden kampen. Een grote verandering was het toen de mensen landbouwers werden, in onze streken 6000 jaar geleden. De agrarische activiteiten veranderden het landschap. Bossen werden gekapt voor de bouw van huizen en voor landbouwland. Vegetatie werd opener.

Isala

Het IJsseldal werd in de loop van de bronstijd natter. De IJssel trad vaker buiten haar eigen bedding. Bij het begin van de ijzertijd, 700 v.C., verhuisden de bewoners dan ook naar hoger gelegen delen bij de Vecht zoals Langenholte, de Hollewandse weg en de Wijthmenerplas.

In de Romeinse tijd lag Salland boven de grens van het Romeinse Rijk, gevormd door de Rijn. De bewoners, de Salliërs, wisten hun onafhankelijkheid lang te behouden. In Zalné zijn resten gevonden van een nederzetting uit de eerste eeuwen n.C. De mensen hielden zich bezig met het smelten van ijzer dat met de Romeinen werd verhandeld. Er werd trouwens al honderden jaren metaal gegoten en gesmeed in Salland. De grond bevat namelijk brokken ijzeroer, een natuurlijke afzetting in de zanderige en moerassige gronden. De naam van de IJssel uit die tijden luidt Isala, het water van de Salliërs.

Pennegoor

Het gebied van de Brinkhoekweg heette oorspronkelijk Pennegoor.

Goor staat voor modder of slijkland. In gooreerdgrond staat het ook voor laag gelegen eerdgrond.

Goor komt van het platduitse 'goringe' dat stilstaand water betekent. Of van het Walische 'gover' wat broekachtig gebied betekent. Penne is mogelijk peen of een ander gewas met een penwortel.

Pennegoor verwijst dus blijkbaar naar een plek waar het nat en waterig is.

Deel II De droom en activiteiten

Visioen van Stadsboerderij Pennegoor

De oerschappen staan het hele jaar in de weilanden van Langenholte. Aan de weg zijn verrekijkers waarmee mensen kunnen kijken hoe de schapen in de lente aan het lammeren zijn, zonder dat ze de beesten verstoren. Met zonsondergang vormen de lammetjes groepjes om samen door de wei te rennen. Op de boerderij is een lentefeest waarbij kinderen lammetjes kunnen aaien, terwijl de ouders koffie met rabarbertaart eten en naar muziek luisteren. Het went snel dat er op deze plek ook gewerkt wordt en er dus schapenstront en gemekker aanwezig is. De gemeenschap ontmoet elkaar weer, praat bij en begint aan de nieuwe plannen voor het komende jaar. De bloemen van de pluktuinen worden zomers druk bezocht door vlinders en bijen. Kinderen oogsten hun eerste sla en plukken verse aardbeien. Fietzers en wandelaars genieten van koffie en ijs. In de herfst worden de fokrammen tussen de oaien gejaagd en is het een paar weken feest in de wei. De laatste oogst wordt met een passend dankfeest van het land gehaald. Een deel van de schapen gaat naar de uiterwaarden van de Vecht.

De boerderij is een woon- en werkplek van het boerenbedrijf. De ontmoetingsplek en winkel zijn natuurlijk in de boerderij opgenomen en passen in de huidige tijd en doen recht aan het historische pand. Op het terrein staat een hedendaagse houten constructie die als werktuigen loods dient van de stadlandbouw coalitie van Zwolle. De geurende kruiden uit de zelfoogst tuin liggen te drogen in een speciale werkruimte. In de winkel zijn groente uit de tuin, het lamsvlees en producten van lokale boeren te koop, samen met biologische producten en creaties van lokale kunstenaars. Geregeld komen stadslanbouwers aan de Brinkhoekweg bij elkaar om ervaringen te delen en de expertise van de biologische boeren te gebruiken.

Dit is een droom, dat weten we. Mooie dingen beginnen met dromen. Onze visie biedt een uniek concept met een combinatie van stadslanbouw, natuurbeheer en ontmoeting.

Activiteiten

Een streekproduct: oerschaap

Het bestaande schapenbedrijf voortzetten en uitbouwen. Dit is de economische drager van het geheel die voor duurzaamheid en levensvatbaarheid van het initiatief moet zorgen. Het bedrijf werkt met vrijwilligers. Dat geeft nieuwe netwerken, ontmoetingen en kennisoverdracht en biedt mensen de kans op werkervaring en een zinvolle dagbesteding.

Zelf oogsten: een sociale tuin

Een zelfoogsttuin is een kleinschalige (biologische) tuinderij, waarbij klanten zelf hun groenten en fruit komen oogsten. Naast de boerderij ligt een zelfoogsttuin. Dit is de tweede economische drager van het project.

Mensen, jong en oud kunnen deelnemer worden en daarmee wekelijks verse groentes en daarnaast ook wat fruit, kruiden en bloemen komen oogsten. De tuinders verzorgen de tuin, geven aan wat er oogstrijp is en zijn naast hun werk in contact met de deelnemers. De deelnemers komen op de tuin hun kraakverse groentes halen en daarnaast ook wat fruit, kruiden en bloemen. Door zelf te oogsten zien ze iedere week de gewassen op de tuin groeien, wordt duidelijk hoe er geoogst moet worden en wat er nog meer bij het telen van voedsel komt kijken. Voor jong en oud valt er heel wat te beleven. Ook tot rust komen is een belangrijk kenmerk van de tuin.

Centrum voor stadslandbouw

Zwolle kent vele kleine initiatieven voor stadslandbouw. Voor deze tuinen willen we een ontmoetingsplek en ondersteuningspunt zijn.

Expertise van bioboeren voor stadslandbouw

Stadslandbouw heeft de expertise van ervaren biologische boeren nodig. Dat bepleit de voedselphilosoof en oud hoogleraar van de landbouw Universiteit Wageningen Michiel Korthals. Volgens hem is stadslandbouw te amateuristisch is en kan de teelt stukken beter. Dat geeft betere producten. Bioboeren kunnen hierbij helpen. Bioboeren kunnen te druk en beziel bezig zijn met hun tuin of vee om ook marketing goed te doen. De stadslandbouwers zijn vaak alerter op consumentenontwikkelingen. De combinatie van bioboeren en stadslandbouwers levert voor beide partijen voordelen op.

De trekkers van dit project zijn een ervaren biologische veehouder/ tuinder, twee ervaren biologische tuinders en twee stadslandbouwers. Dat geeft een divers samengesteld team om een ondersteuningspunt te zijn voor stadslandbouw. Zo ontstaat de combinatie van frisse ideeën, zelfwerkzaamheid, snel inspelen op ontwikkelingen en wensen van consumenten, kennis van grondsoorten, tuinieren en veehouden.

Voedselketen, coöperatie voor aanbod naar consumenten

Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheden om als stadslandbouwers gezamenlijk producten bij de consument te brengen. Dit project kan een fysieke basis worden voor samenwerking.

Gezamenlijk gebruik machines en gereedschap

Ook kleine tuinen hebben soms behoefte aan bepaald gereedschap of machines. We ontwikkelen een soort deelautosysteem voor machines, voertuigen en gereedschap voor stadslandbouwers.

Winkel, educatie, ontmoeting, netwerken

Excursies, rondleidingen, educatie

Het unieke bedrijfssysteem met biologische schapen, een zelfoogsttuin en de andere initiatieven kunnen tijdens rondleidingen of excursies bezocht worden. Samen met de scholen uit de buurt kunnen educatieve programma's ontwikkeld worden over landbouw, geschiedenis, de natuur en de winkel-boerderij.

Lammetjesdagen, lentemarkt en andere ontmoetingen

In de lente open dagen houden zodat mensen de lammetjes kunnen komen bewonderen. Het zal een lentemarkt worden waar het nieuwe leven gevierd wordt. Mogelijkheden zijn een knuffelhoekje voor de kinderen en een hoekje waar lammetjes de fles krijgen, een boerenmarkt, muziek en verhalen. Ieder seizoen heeft zijn eigen kwaliteiten die we gebruiken voor ontmoetingen, verstevigen netwerken zoals een zomerpicknick en een oogstfeest.

Een boerderijwinkel

Dit moet een ontmoetingsplek worden voor bewoners van Langenholte, Aalanden, Berkum en Holtenbroek. Ze kunnen hier boerderijproducten aanschaffen. Je kunt hierbij denken aan vlees, eieren, groente, droogwaren en streekproducten. De oogst van andere stadstuinen kan ook hier aangeboden worden.

Ook kunnen fietsers, wandelaars of dagjesmensen langs komen voor een ijsje en een kopje koffie. De winkel zorgt voor aanloop en betrokkenheid van mensen en biedt een rustpunt voor bezoekers die komen wandelen en fietsen.

In de winkel kunnen we tevens informatie over het gebied en landbouw aanbieden. Mensen kunnen in de winkel vragen stellen en het gesprek aangaan. Wat gebeurt hier, hoe werkt deze boerderij, wat betekent landbouw in de moderne tijd?

Natuurbeheer: kieviten en kievitsbloemen

Het werk van de boerderij gebeurt in samenwerking met de aarde. Waar mogelijk of noodzakelijk zullen we actief aan natuurbeheer doen. Op de huidige locatie Soeslo is onderhoud van knotwilgen, houtwallen en solitaire bomen onderdeel van de bedrijfsvoering. De schapen beweiden al kievitsbloemen land. In Langenholte eo zijn er andere mogelijkheden en vereisten. Terugkeer van de weidevogels is een belangrijke uitdaging. De schapen kunnen de uiterwaarden van de Vecht blijven begrazen. De kievitsbloemen in de uiterwaarden van de Vecht dragen wij een warm hart toe.

Het is tevens de wens om samen met inwoners en boeren in Langenholte een gemeenschappelijk landschapsbeheer op te stellen, omdat de bewoners en gebruikers van het gebied de grond en het landschap het beste kennen en slim mogelijkheden kunnen gebruiken.

De boerderij en de plek

De plek kent verspreid in de omgeving grond voor de schapen en aansluitend aan de boerderij een tuin van 1,4 ha.

Het hart van de plek is een boerderij met aanvullende activiteiten. Dat is een plek om te wonen, ruimte voor een winkel, een ontmoetingsplek voor bezoekers & vrijwilligers annex ruimte voor lezingen en excursies, een opslagplaats voor gereedschap en machines.

Netwerk en Samenwerkingspartners

In de ontwikkeling van dit plan is uitgebreid gesproken en samengewerkt met een groot aantal mensen en partijen. Het gaat om collega boeren zoals de Tuin Salland en de Zonnehorst, boerderij- en natuurwinkels, zoals 't Ecolaer, De Vreugendenhoeve, de Huppe, Ekoplaza, Le Perron, de heer Pelleboer over zijn vogelweidebeheer, de gebiedsmakelaar, Zwolle in Transitie, ecodorp Zwolle, I-workspace, verschillende tuinen zoals het Huis van de Vriendschap en de permacultuurtuin in Zwolle Zuid, stichting 4PK, de Groene Loper, zorgboerderij de Langenhof en collega boeren in het gebied, de buurtvereniging Langenholte, Blauwdruk, Kost en Chef's Revolution. Deze zomer hebben we een open dag gehouden en met buurtbewoners gesproken. Ook zijn er goede contacten met de Warmonderhof, opleiding voor Biologisch Dynamische Landbouw.

Met deze partners zijn we concreet in gesprek voor de ontwikkeling van de boerderijwinkel en het centrum voor stadslandbouw.

Deel III: Bedrijfsplannen

Inleiding

Het project Pennegoor is een samenwerking van de stadslandbouwcoalitie, en bestaat momenteel uit twee samenwerkende bedrijven, te weten de Biologische Schapenhouderij Soeslo en de zelfoogsttuin Groeisaam. Deze twee bedrijven zorgen voor een duurzame en rendabele bedrijfsvoering. Maar stadslandbouw is zoveel meer dan een rendabele onderneming. Dit project voegt waarden toe aan de stad die onbetaalbaar zijn. Deze waarden nemen we dan ook mee in onze bedrijfsplannen.

Het schapenbedrijf is al meer dan 20 jaar een rendabele onderneming in een duurzame exploitatievorm. Dankzij de lage kosten levert het bedrijf genoeg op om er een boterham mee te verdienen. De schapenhouderij zal zelf investeren om de nieuwe plek aan te passen op de vereisten van een schapenhouderij. Het is niet mogelijk om grote investeringen terug te verdienen.

De tuinders zullen begin 2015 starten met de zelfoogsttuin. De initiatiefnemers zijn een sociale coöperatie in oprichting. Twee van hen zijn tuinders die reeds op verschillende andere grote tuinen gewerkt hebben. De twee anderen runnen momenteel de Groentefabriek.

De overige activiteiten zijn qua bedrijfsvoering aanvullend. We zullen gefaseerd initiatieven oppakken en iedere keer een bedrijfsplan maken. Per activiteit kan het verschillen. Ook de boerderijwinkel kan bijvoorbeeld een coöperatie worden.

Bedrijfsplan Biologische Schapenhouderij

Bedrijfsvoering

In de bedrijfsvoering staan de vitaliteit van de aarde en de eigen aard van de schapen centraal. Voortdurend is deze biologische schapenhouderij op zoek naar manieren om de schapen te laten groeien op de levenskracht van de aarde. Dat biedt een duurzaam bedrijfssysteem, is diervriendelijk voor de schapen en laat ze bovendien goed groeien zodat ze lekker vlees geven. Op deze wijze maken we optimaal gebruik van beschikbare hulpbronnen.

De schapenhouderij is de bedrijfsvoering sterk aan het verbeteren. Met meer en aangesloten grond, kunnen meer verbeteringen doorgevoerd worden. Het blijft zoeken en experimenteren. De afgelopen jaren zijn een aantal veranderingen tot stand gekomen:

- Minder omweiden en meer standweide toepassen in combinatie met een lagere veebezetting. Gras-groei en opname zijn dan in evenwicht wat een rustige en gezonde ontwikkeling van de dieren bevordert.
- 4 jaar geleden is de schapenhouderij gestopt met preventief ontwormen. Dat maakt dat we minder last hebben van wormen. En de lammeren groeien ook beter. Dit is een onverwacht mooi ervaringsfeit, het wijst erop dat het periodiek en preventief ontwormen van dieren de weerstand aantast.
- Verder is de markt voor lamsvlees gunstig, er is sprake van een lichte prijsstijging en het lukt steeds beter de dieren op het juiste moment op het goede gewicht te krijgen.

Dankzij deze verbeteringen kent het bedrijf een groei van de omzet. Dat schept ruimte om ook de kudde te laten groeien.

Saldering per hectare

Op basis van de cijfers en ervaringen van afgelopen jaren is een berekening gemaakt van wat de schapen opleveren per hectare en wat de schapen kosten per hectare. De keuze

is om niet op basis van de jaarcijfers te werken. De opbrengst verschilt in de jaarcijfers, dit is afhankelijk van of er lammeren in december of in januari geleverd worden. Voor inzicht in de opbrengst van de kudde maakt het niet uit wanneer ze precies verkocht worden.

Uitgangspunten zijn: 8 ooien per hectare. Dat is een relatief lage veebezetting, die beter natuurbeheer en goede groei van de lammeren oplevert.

Opbrengst per hectare

- 24 hectare met 200 ooien. Opbrengst 1,5 lam per ooi.
- €1500 per hectare

Toegerekende kosten per hectare

- Graslandverzorging, grasbrok, gezondheidszorg e.d.:
- €560 per hectare

Vaste kosten per jaar

- Auto, kantoor, verkoopkosten e.d.:
- €9000

Begroting

	2011 Soeslo		2013 Soeslo		Langen- holte		Langen- holte
	hectare	ooien	hectare	ooien	hectare	ooien	hectare
	18	170	24	192	30	240	35
Opbrengst	31000		36000		45000		52500
Toegereke nde kosten	10080		13440		16800		19600
saldo	20920		22560		28200		32900

Toelichting begroting

De begroting is op basis van saldering gemaakt. Vanwege hogere veebezetting in 2011 is voor dat jaar de werkelijke behaalde opbrengst gebruikt. Voor de latere jaren en berekeningen gebruik ik de gemiddelde opbrengst van €1500,- per hectare bij een veebezetting van 8 ooien per hectare.

Vaste kosten komen ten laste van het saldo.

Pachtkosten en toeslagrechten zijn niet meegenomen.

Als de schapenhouderij in Langenholte aaneengesloten grond gebruik, is het mogelijk om 5 tot 10 hectare en 40 tot 80 schapen meer te houden. Op termijn kan dat uitgroeien tot een schapenbedrijf met 35 hectare en 240 schapen, zodat een jonge boer kan meewerken om het bedrijf over te nemen.

Vastgoed en pacht

Momenteel pacht de schapenhouderij een boerderij op Soeslo die in bezit is van de gemeente Zwolle. Het beheer van deze boerderij heeft de gemeente overgedragen aan het Landschap Overijssel.

De bedrijfsverplaatsing van de schapenhouderij naar de Brinkhoekweg 14 is dus een ruil van de ene boerderij in eigendom van de gemeente naar een andere boerderij in eigendom van de gemeente. Het gaat niet om het verzoek van het vestigen van een nieuw bedrijf of een nieuwe relatie met de gemeente.

Bedrijfsplan Zelfoogsttuin Groeisaam

Bedrijfsvoering

Een zelfoogsttuin is een kleinschalige (biologische) tuinderij, waarbij klanten zelf hun groenten en fruit komen oogsten.

Bij een reguliere biologische tuinderij wordt het gehele teelt proces, van zaaien t/m oogsten verzorgd door de tuinders. Bij een zelfoogsttuin wordt het oogst gedeelte niet door de tuinders gedaan, maar door de deelnemers (de klanten).

Bij een zelfoogsttuin worden de klanten deelnemers van de tuin. Aan het begin van het seizoen betalen ze per persoon Eur.225,- om de rest van het jaar hun oogstaandeel te mogen oogsten. Deelnemers en tuinders delen samen in de risico's van het telen van de groenten. De deelnemers worden ook bij andere aspecten van de tuin betrokken. Zo mogen zij meebeslissen in de soorten groenten en fruit die geteeld worden. Ook mogen ze meehelpen op de tuin en kunnen zo gebruik maken van de mogelijkheid om mede deelnemers te ontmoeten.

Een sociale tuin

Het sociale aspect is voor ons alle vier erg belangrijk. De tuin wordt een plaats waar:

- mensen elkaar kunnen ontmoeten
- ruimte is voor diverse mensen om mee te helpen in de tuin (bijvoorbeeld mensen met een burnout, mensen die ver van de arbeidsmarkt verwijderd zijn, mensen die eenzaam zijn, mensen die kennis willen halen, of delen en mensen die wij richting herstel zouden kunnen helpen.
- cursussen gegeven worden
- mensen kunnen onthaasten en een moment van rust vinden in de week.

Wij kiezen er dan ook voor om de tuin de vorm van een sociale coöperatie te geven. Wij zijn een sociale coöperatie in oprichting.

De producten

Wij gaan zeker 40 á 50 verschillende groenten, zacht fruit en kruiden kweken. Op 1,4 hectare kunnen we na enkele opstartjaren ongeveer 225 deelnemers hebben. Het spreekt voor zich, wat ons betreft, dat alles op een biologische manier geteeld wordt met respect voor natuur en mens. Als er vraag en/of behoefte is van uit de deelnemers en afnemers zullen we een Skal certificaat aanvragen. Tot die tijd telen we volgens de norm maar loont het certificeren financieel niet.

We zullen ook aandacht besteden aan het algemene uiterlijk van de tuin, door het aanplanten van struiken en bloemen, zodat de tuin ook op deze manier een meerwaarde vormt voor de buurt.

Afzet

Enkele winkels hebben ook belangstelling getoond voor de toekomstige producten van de tuin. Hoewel wij ten eerste telen voor de deelnemers, denken we dat het goed is om diverse afzetmogelijkheden te hebben.

De winkels die belangstelling hebben zijn:

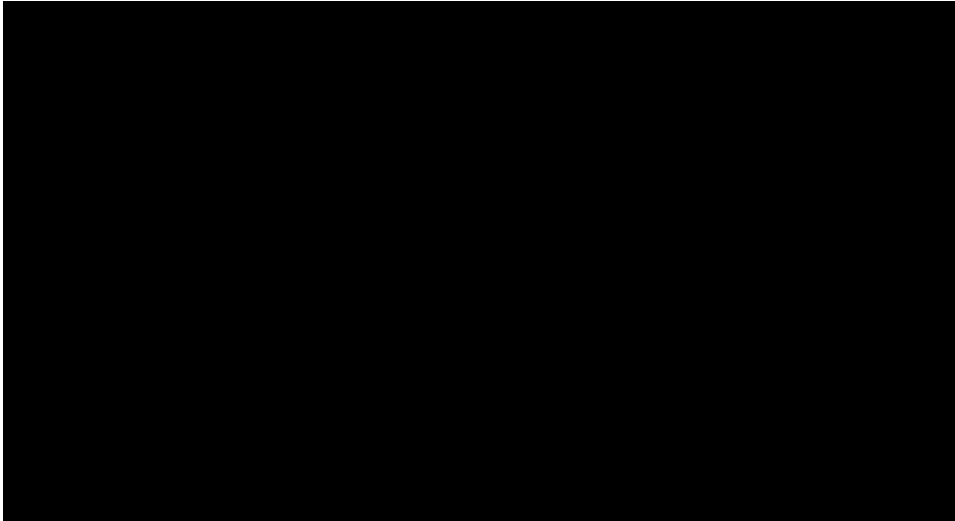
Le Perron: Deze biologische bakker wil in de weekenden graag ook streekgroenten verkopen.

Blauwdruk: In deze winkel worden Zwolse producten verkocht en de eigenaresse wil graag een collectie vergeten groenten toevoegen aan haar assortiment.

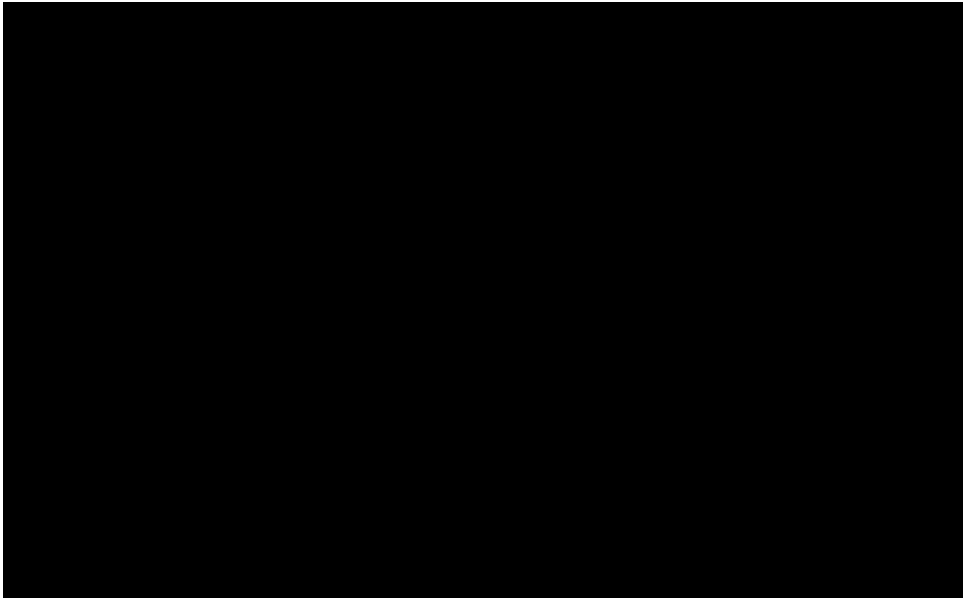
Kost: Deze afhaalwinkel van biologische maaltijden in oprichting wil uiteindelijk zo veel mogelijk gebruik maken van streekproducten

Begroting

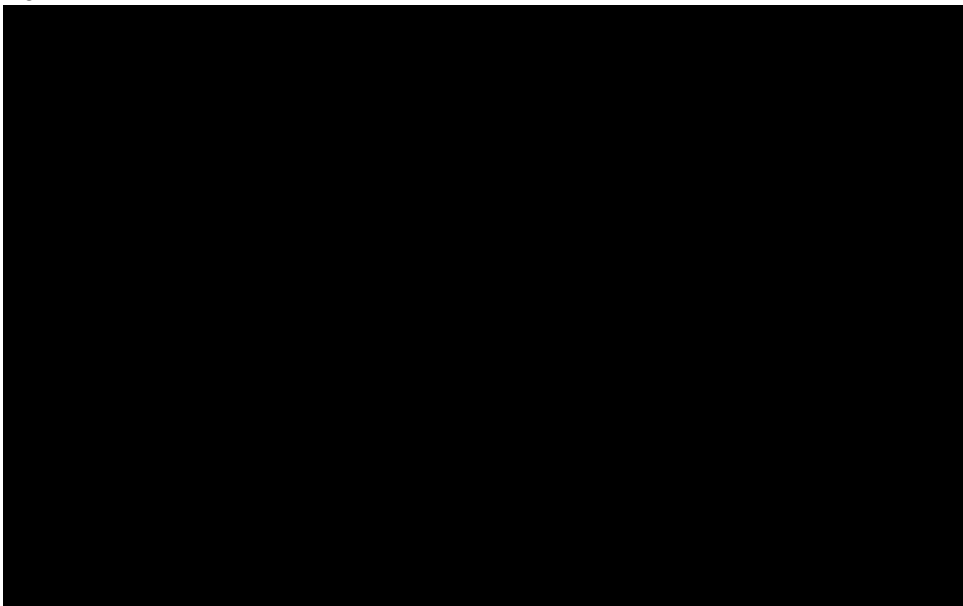
2015

2016

2017:

Toelichting begroting

De eerste jaren

Het is de bedoeling dat we allen de eerste jaren leven van onze andere werkzaamheden, aangezien er niet genoeg geld van de tuin komt. Voor het financieringsvraagstuk van onze vaste activa, gaan we op zoek naar sponsors in de winter van 2014/2015.

Daarnaast willen we ook een crowdfunding actie starten om geld op te halen en onze naamsbekendheid te vergroten.

Na 3 jaar

Als de tuin na 3 jaar volledig draait is er 1 fte nodig voor alle werkzaamheden ten aanzien van de teelten. Het hangt van de neven inkomsten en werkzaamheden af hoeveel meer fte er nodig is. Hierdoor zijn er nog arbeidsuren over die kunnen besteed worden aan het opstarten van een nieuwe tuin of neven activiteiten van een ieder.

De tuinders

De zelfoogsttuin zal in eerste instantie 4 tuinders hebben: Cor Zenhorst, Justine Rosenhart, Karen Lamsvelt en Joke Wierenga.

Wij hebben bewust voor deze samenwerking gekozen. Samen hebben we een grote ervaring op zowel het gebied van de technische aspecten van het draaien van een tuin, als van de meer educatieve en sociale aspecten die er bij komen kijken. Voor de financiële haalbaarheid willen we er na een paar jaar een tweede tuin bij opstarten.

Waarden

Dit stadslandbouwproject voegt waarden toe aan een gebied wat bij reguliere intensieve landbouw of bewoning niet automatisch gebeurt. Graag onderzoeken we samen met de gemeente of partners in de stadslandbouw of we deze waarden kunnen salderen of op kunnen nemen in een nieuw lokaal economisch systeem. Nu volstaan we met het benoemen van deze waarden. Deze waarden zijn ook terug te vinden in de visie voor het gebied Langenholte en het coalitieakkoord van de gemeente Zwolle.

Landschapsbeheer: rust, openheid, landelijk & historische karakter, eigen identiteit Langenholte

Boeren zijn van oudsher landschapsbeheerders. Voor de stadsrand van Zwolle waar veel mensen wandelen en fietsen is een goed landschapsbeheer echter van groot belang. Voor de intensieve, grootschalige landbouw is deze taak steeds lastiger te vervullen omdat het bijvoorbeeld rendabeler is om vee het hele jaar op stal te houden. Het gebied is niet geschikt voor intensieve landbouw maar wel voor landbouw met een maatschappelijk verbrede functie. De kwaliteiten van het gebied zijn rust door openheid en landelijk karakter, goed bewaarde identiteit en historische karakter.

Dit project neemt landschapsbeheer mee in haar bedrijfsvoering, omdat samenwerken met de aarde de basis is voor de bedrijven. Alleen mensen die geworteld zijn in een gebied, kunnen dit tot stand brengen. Dat wil zeggen dat op onze gronden het oude landschap bewaard zal blijven, zo mogelijk karakteristieke elementen teruggebracht worden, en er het hele jaar rond schapen in de wei lopen. De speelse lammetjes in de lente zijn hierbij de bonus voor de buurt.

We voegen relevante functies toe aan het gebied. Het is mogelijk dat in de loop van de tijd de stadsboerderij uitgebreid kan worden met een extensieve melkveehouderijtak. Dat zou een mooie evenwichtig gebruik van de grond in Langenholte en leefbaar gebied geven.

Duurzaamheid

Samenwerken met de aarde als basis voor de bedrijfsvoering betekent duurzaam werken. De oerschappen krijgen geen krachtvoer, weinig medicijnen, en amper ingrepen

op de bevallingen. De biologische bedrijven gebruiken geen kunstmest of chemische bestrijdingsmiddelen.

De lokale productie en verkoop van groente bespaart transportkosten en vervuiling door vervoer. Bij zelf geoogste groenten zal het minder uitmaken of een komkommer krom is of een wortel een afwijkende vorm heeft. Er is daardoor veel minder voedselverspilling. De grond in Langenholte is drassig en wisselend van samenstelling. Voor intensieve landbouw zou kunstmest er aan de grond toegevoegd moeten worden. Onze manier van boeren werkt echter samen met de kwaliteiten van de grond die aanwezig zijn.

Gemeenschap en samenhang

Samen een tuin onderhouden en samen oogsten geeft nieuwe sociale verbanden en samenhang. De ontmoetingsplek, feesten en activiteiten zullen dit versterken. De tuinen ontwikkelen zich automatisch als ontmoetingsplek en spelen zodoende een belangrijke rol als middel tot verbinding in een woonwijk/stad.

Gezondheid

De deelnemers krijgen super verse en onbespoten groenten. Dat is gezond voedsel dat vitaliteit geeft. Het werken in de tuin geeft rust, zeker in tijden van spanning en stress. De kwaliteit van het landschap bevordert de gezondheid van bezoekers en inwoners. Mensen vinden gezondheid belangrijk en voelen zich goed bij duurzame producten. Biologische producten leveren aan deze wens tot duurzaamheid en puurheid.

Verbinden van stad en landbouw/natuur

De tuinen en de andere activiteiten verbinden de bewoners van de stad weer/meer met hun directe omgeving. De consument staat in direct contact met het produceren van voedsel. Dat geeft meer wederzijds begrip. De stadsmens krijgt meer inzicht in de schoonheid en onvoorspelbaarheid van het landbouwproces. Ook de bioboeren kunnen leren van de wensen van consumenten.

Dagbesteding en vrijwilligerswerk

De schapehouderij werkt met vrijwilligers van allerlei pluimage. Het hele project zal ook met vrijwilligers werken. Dat geeft mensen ontmoetingen, werkervaring en een zinvolle dagbesteding.

Deel- en lokale economie

De groenten/fruit zijn betaalbaar doordat er geen kosten zijn voor opslag en oogsten. Doordat de deelnemers vooraf betalen is de tuinder verzekerd van een inkomen. Bovendien geeft dit een lokale geldstroom. Stadslandbouw helpt om als stad meer zelfvoorzienend te worden. Het deelsysteem voor gereedschap en machines is onderdeel van de deel-economie. Pachten van gronden en de boerderij is een vorm van deeleconomie. In de landbouw ontstaat de trend dat er een scheiding is tussen het eigendom en het gebruik van grond en gebouwen. De gemeente kan dit project in Langenholte als een pilot gebruiken om uit te zoeken hoe dit goed vorm te geven. Via pachten kan de functie als stadsboerderij met nevenfuncties voor de buurt behouden blijven. Door grond en boerderij in eigendom te hebben, houdt de gemeente de regie over de kwaliteit en duurzaamheid van het initiatief.

Initiatiefnemers

Herman Reuvekamp is de zoon van een tuinder en melkveehouder, geboren en getogen in Zwolle. Stadslandbouw is hem met de paplepel ingegoten. Zijn ouders hadden een tuin in Dieze, een melkveehouderij op de Marslanden en later in de Mastenbroerpolder. Overal waar hij woonde, groeide de kievitsbloem.

Herman heeft de hogere landbouwschool in Dronten gedaan en zich jarenlang verdiept in de biologisch dynamische landbouw. Bij de voormalige natuurvoedingswinkel 'Pastinakel' was hij bestuurslid o.a. verantwoordelijk voor het personeelsbeleid. Hij is oprichter van de Biologische Tuin Salland. 20 jaar heeft hij de biologische schapenboerderij Soeslo. Daarbij werkt hij met vrijwilligers. Sinds 12 jaar fokt hij een nieuw schapenras, het ruiende oerschaap. Tevens is hij keurmeester voor de Vereniging Bijzondere Schapenrassen en betrokken bij de Vereniging voor het Ruischaap. Herman organiseert sinds jaar en dag de afzet van biologische slachtlamieren in Nederland.

Herman's kwaliteiten:

- Jarenlange ervaring in tuinderij, melkveehouderij en schapenhouderij.
- Een groot netwerk onder (biologische) boeren & schapenbedrijven, in Zwolle en landelijk.
- Een groot en divers netwerk binnen Zwolle.
- Plezier in het werken met vrijwilligers.
- Betrouwbaar en eigen.

Adres:

Biologische schapenboerderij Soeslo
Heinoseweg 14
8026 PC Wythmen
0529-402152,
h.j.reuvekamp@kpnplanet.nl

Cor Zenhorst is opgegroeid op een biologische boerderij in de NOP en heeft altijd zeer veel interesse gehad in het vak. Na de Havo is hij de Warmonderhof (biologisch dynamische landbouw opleiding) gaan doen. Daarop volgend heeft hij biologische productie wetenschappen gestudeerd aan de universiteit Wageningen. Tijdens en na zijn studie heeft Cor op enkele tuinderijen en veehouderij bedrijven gewerkt. "En nu is het tijd mijn eigen bedrijf neer te zetten te beginnen met de Zelfoogst tuin en later verder uit te bouwen."

Justine Rosenhart is opgegroeid in de stad, de natuur had (en heeft nog) altijd een grote aantrekkingskracht. Na de afronding van Warmonderhof; opleiding voor biologisch dynamische landbouw, heeft ze een paar jaar in de natuurvoedingswinkel van Wangenigen gewerkt en was er 'allround manager'; van inkopen bij producenten, verzorgen van de winkel tot kassawerk en in gesprek met de klanten. Gedurende die periode tot aan nu heeft ze op diverse tuinbouwbedrijven gewerkt. Intussen volgt ze nu ook al een aantal jaar een opleiding voor natuurgeneeskunde waar o.a. voeding een belangrijke rol in speelt. Werken in de landbouw en daarmee werken aan de gezondheid van de aarde, planten dieren en de mensen wil ze zowel met de zelfoogsttuin als met andere projecten bewerkstelligen.

Adres:

Cor Zenhorst en Justine Rosenhart
Tiendschuurstraat 72
8043 XS Zwolle
tel: 038-7851922
justinerosenhart@hotmail.com
czenhorst@hotmail.com

Karen Lamsvelt is deels opgegroeid in Africa; ze komt uit een familie van tropische landbouwers. Karen studeerde aan de lerarenopleiding in Groningen en gaf enkele jaren les in Engeland en Nederland. De afgelopen 15 jaar is zij werkzaam in de verslavingszorg en werkt thans in een project van de gemeente als activeringscoach voor dak – en thuislozen. Daarnaast is zij yoga docent en gepassioneerd (stads) tuinder. Haar overtuiging in de helende kracht van de aarde is een van de redenen dat zij zich inzet voor het aanleggen van tuinen voor haarzelf en haar medemens .

Adres:

Groeneweg 190
8012 AT Zwolle
06 34847211
bindura@home.nl

Joke Wierenga is afkomstig van het Groningse platteland. Ze komt uit een familie die gronden en borgen (grote landhuizen) beheerden van groot grondbezitters. Tuinieren was grote passie die door iedereen in de familie gedeeld werd en ze werd van jongs af aan meegenomen in de tuin. Ze heeft milieukunde gestudeerd en verschillende perioden als vrijwilliger op boerderijen in het buitenland gewerkt. Na tien jaar gewerkt te hebben als docent wiskunde en scheikunde, kwam ze twee jaar geleden kwam ze in aanraking met stadslandbouw. Dit voelde als thuiskomen. Voor haar betekent stadslandbouw het kunnen creëren van tuinen die een hoge kwaliteit producten produceren en een grote meerwaarde hebben voor mensen en de omgeving.

Adres:

Anijskruid 12
8042 HD Zwolle
jokewierenga@yahoo.com

Colofon

Dit is een uitgave van de Schapenhouderij Soeslo, en de zelfoogsttuin Groeisaam.
Tekst: Kirsten Notten, Waterschrijver.
Redactioneel advies: Anne van der Berg, Editor Anne.

Vraag aan de gemeente voor realisatie

We zoeken een plek om de plannen te realiseren en de Brinkhoekweg 14 is daar de ideale plek voor. Begin 2015 zal zelfoogsttuin *Groeisaam* op de grond naast de boerderij van start gaan. De tuin en het plan voor Stadslandbouw in Langenholte biedt de combinatie van een renderend boerenbedrijf dat aan landschaps- en natuurbeheer doet met maatschappelijk relevante nevenfuncties.

De biologische schapenhouderij Soeslo wil deze plek, Brinkhoekweg 14, graag van de gemeente pachten met een agrarisch pachtcontract, om de stadsboerderij Pennegoor te kunnen realiseren met de stadslandbouwcoalitie. Graag overleg ik met u over de voorwaarden voor het realiseren van een pachtverhouding aan de Brinkhoekweg 14.

Herman Reuvekamp